

KONTINUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ LÉKÁRNÍKŮ V ČESKÉ REPUBLICE 2. CYKLUS 2002–2005

KOLÁŘ J., NOVÁKOVÁ J.

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Farmaceutická fakulta, Ústav aplikované farmacie

SOUHRN

Kontinuální vzdělávání lékárníků v České republice 2. cyklus 2002–2005

Příspěvek se zabývá problematikou kontinuálního vzdělávání lékárníků v České republice v letech 2002–2005 (2. cyklus). Podává přehled o seminářích probíhajících v rámci kontinuálního vzdělávání, o jejich počtu, tématech a přednášejících. Celkem bylo uspořádáno 232 odborných seminářů, na kterých odeznělo 339 přednášek, nejvíce z oblastí z farmakologie (76,1 %).

Klíčová slova: kontinuální vzdělávání – lékárníci

Čes. slov. Farm., 2006; 55, 278–285

SUMMARY

Continuous Education of Pharmacists in the Czech Republic 2nd Cycle 2002–2005

The paper deals with continuous education of pharmacists in the Czech Republic in 2002–2005 (2nd cycle). It surveys the seminars organized within the framework of continuous education, their number, topics, and lecturers. A total number of 232 professional seminars took place, which included 339 lectures, mainly on pharmacology (76.1 %).

Key words: continuous education – pharmacists

Čes. slov. Farm., 2006; 55, 278–285

Má

Zvyšování kvalifikace po celou dobu naší kariéry, během které se setkáváme s nárůstem nových odborných informací a profesních kompetencí, ale i odpovědností, je základním etickým požadavkem pro všechny zdravotnické pracovníky. Kontinuální vzdělávání (KV) lékárníků se v této souvislosti stává jednou z prioritních forem zabezpečení celoživotní aktualizace, udržování, rozšiřování a prohlubování odborných znalostí a vědomostí.

Z hlediska kvalitně a kvalifikovaně vykonávané profese je neustálé obnovování vědomostí nutností, která následně vede k profesní realizaci a k uplatnění jednotlivých osob na trhu práce.

V rámci systému KV je snaha systematicky podávat ucelené a především aktuální poznatky o rozvoji jednotlivých vědních disciplín, jejichž obsah je využíván v každodenní činnosti lékárníka, informace o změnách v právní a ekonomické oblasti lékárenství, o vývoji

celého oboru. Zároveň se také oddělují nepodstatné a mnohdy zavádějící informace od těch podstatných pro výkon povolání lékárníka.

Cílem příspěvku je podat přehled o 2. cyklu KV pořádaném Českou lékárnickou komorou (ČLK) na území České republiky a porovnat kritéria hodnocení KV v České republice a Slovenské republice.

Z psychologie paměti

V současnosti je jedinec pod stále rostoucím vlivem informací, přičemž můžeme na základě dosavadního vývoje usuzovat, že význam informací bude i dále narůstat. Ten, kdo se nedokáže vyrovnat s požadavkem na uplatňování, porozumění a následné užívání stále nových poznatků v profesi, kterou vykonává, je ve svém profesním růstu silně omezen, nezdědka pak ztrácí i možnost uplatnění. Doba, kdy se

vystačilo se znalostmi, které byly získány při studiu, již pominula. Praktická činnost nevytváří jen nezbytnost začleňování nových poznatků a skutečností, ale stejně důležité je pro ni uchování už jednou získaných vědomostí pro potřeby dalšího jednání. A tady každý z nás spoléhá na svou paměť. Paměť je definována jako psychický proces odrazu minulé zkušenosti v našem vědomí, který záleží v zapamatování, uchování a vybavení toho, co jsme předtím vnímali, prožívali nebo dělali. Je nutně potřebná pro shromažďování zkušeností a pro vytváření vědomí člověka¹⁾. Rozlišujeme následující fáze paměti: zapamatování, uchování v paměti a jako poslední vybavování a znovupoznání. Za svého života a činnosti a při řešení praktických úkolů si člověk mnohé zapamatovává. Řadu věcí si mimovolně vštěpuje, i když si tento cíl speciálně neklade. Ovšem potřeby jednání nedovolují omezit se jen na mimovolní zapamatování. Proto vyčleňujeme učení jako úmyslné zapamatování, které má ráz intenzivní organizované činnosti. Po zapamatování následuje druhá fáze paměti – uchování v paměti. Ve vědomí se neuchová všechno zapamatovaný materiál. Vlivem nových zážitků a poznatků stopy v mozkové kůře slábnou a vyhasínají. Tento jev se nazývá zapominání. Projevuje se zmenšením množství, přesnosti a jistoty uchovaných informací²⁾. Zapominání nastává zpočátku velmi rychle, potom však stále pomaleji. Při látce zapamatované mechanicky dochází k zapominání rychleji. Graficky to lze znázornit Ebbinghausovou křivkou zapominání³⁾. Ta vyjadřuje, kolik procent z naučené látky se zapamatuje, resp. zapomíná po stejně dlouhých časových intervalech v případě, že se látka už neopakuje. Při průběžném opakování látky mění tato křivka svou podobu na tvar podobný sinusoidě. Při správně naplánovaném opakování se dostáváme vždy znovu na 100 % naučené látky, ale zapominání potom už nemá tak strmý charakter, je pozvolnější. Opakování by v ideálním případě mělo nastoupit v okamžiku, kdy začíná proces zapominání. Potom bychom hned přeskočili na výhodnější, plošší křivku zapominání. Čím častěji se znovu vracíme k naučené látce, tím menší množství se musíme znovu učit. Následně můžeme přidávat nové informace a poznatky z našeho oboru, které si snáze zapamatujeme.

V okamžiku, kdy člověk opouští vysokou školu, má tzv. základní úroveň znalostí. Jedná se o důležité (hlavní) poznatky, díky nimž má přehled ve svém oboru. Tyto informace by měly být v daném momentě aktuální, ale časem se stávají zastaralými a nepostačujícími pro další výkon jeho povolání. To platí z etického hlediska zejména pro péči o pacienta. Proto nastupuje systém celoživotního profesionálního rozvoje, který si klade za úkol udržet optimální úroveň znalostí. Pokud se tedy jakýkoliv odborník nebude dále průběžně vzdělávat, tak kvalita jím poskytovaných služeb během několika let poklesne pod profesionální úroveň. A proto není celoživotní vzdělávání lékárníků a lékařů jen dobrovolnou záležitostí, ale je zákonnou povinností těchto zdravotnických profesionálů.

Pojmy a definice

Formou dalšího vzdělávání je profesní vzdělávání lékárníků, které lze rozčlenit na specializační přípravu a kontinuální vzdělávání. **Specializační** (popromoční, postgraduální) vzdělávání slouží k přípravě na výkon povolání farmaceuta a zakončuje se atestační zkouškou. ČLK zjednodušeně říká, že **kontinuální** vzdělávání je komplexní systém vzdělávání, který slouží k udržení odborné způsobilosti lékárníka po celou dobu jeho profesního života.

Legislativa celoživotního vzdělávání

Každý absolvent vysokoškolského studia v oboru farmacie, který vykonává své povolání v lékárenském zařízení na území České republiky, musí být členem ČLK. Podle zákona č. 220/1991 Sb.⁴⁾ komory zaručují odbornost svých členů a vyjadřují se k podmínkám a způsobu dalšího vzdělávání.

Pro KV lékárníků se stal závazným zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. Ten rozebírá pojem odborné způsobilosti farmaceuta a podrobně popisuje specializační studium zakončené atestační zkouškou včetně jejího průběhu. Obory specializačního vzdělávání a jeho minimální délku stanovuje příloha tohoto zákona. Definuje celoživotní vzdělávání jako průběžné obnovování vědomostí, dovedností a způsobilosti odpovídající získané odbornosti v souladu s rozvojem oboru a nejnovějšími vědeckými poznatky. Účast na KV se považuje za prohlubování kvalifikace. Tato právní norma vyjmenovává formy KV a organizace pořádající KV. Jedná se především o ministerstvo, vysoké školy připravující studenty k výkonu zdravotnického povolání, Českou lékařskou komoru, Českou stomatologickou komoru, ČLK a další. Každý pořadatel tohoto vzdělávání vydává účastníkům potvrzení o účasti na školicí akci⁵⁾.

Členové ČLK mají tuto povinnost uvedenu v Řádu ČLK, ale nejsou zde stanoveny žádné sankce, které budou následovat po jejím nedodržení. Takže řada lékárníků se KV nezúčastňuje vůbec nebo jen velmi nepravidelně.

Řád pro kontinuální vzdělávání členů ČLK

Každý člen ČLK má povinnost znát a dodržovat organizační, jednací, volební a disciplinární řád komory a další vnitřní stanovské předpisy komory a rozhodnutí orgánů komory závazná pro všechny její členy a seznamovat se s jejich platným zněním. Dále má povinnost vykonávat své povolání odborně, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákony. Podle Profesního řádu ČLK se lékárník po dobu výkonu své profese stále vzdělává a je schopen své vzdělání prokázat⁶⁾.

ČLK též vydává Řád pro kontinuální vzdělávání členů ČLK s cílem garantovat veřejnosti neustálé zvyšování

odbornosti příslušníků lékárnického stavu. Je závazný pro všechny její členy. Poslední verze tohoto stavovského předpisu nabyla účinnosti 1. prosince 2004 ⁷⁾.

Na XIV. sjezdu delegátů ČLK byla navržena prováděcí pravidla pro vzdělávací akce, která byla schválena představenstvem ČLK 2. února 2005. Podle těchto pravidel nebudou do KV zařazovány akce všeobecného vzdělávacího charakteru, akce s převahou firemní prezentace, semináře softwarových firem, propagační akce distribučních firem, akce k podpoře prodeje přípravků apod. Podmínkou pro garantování a uznávání akcí je volný přístup všech členů ČLK bez ohledu na jejich zaměstnavatele. Do vzdělávání lékárníků se zařadí jen akce pořádané osvědčenými partnery a u schválených akcí bude komora vyžadovat prostřednictvím „garanta akce“ jejich vysokou odbornou úroveň ⁸⁾.

Odborný garant by měl být lékárník s praxí alespoň 2–3 roky, navštěvující pravidelně akce minimálně ve svém okresním sdružení lékárníků (OSL). Garant ČLK si vytipují jednotlivá OSL a jejich soupis bude zveřejněn na internetových stránkách ČLK. Mají za úkol dohlížet na odbornou úroveň akce. V případě jejich negativního hodnocení nebude akce do KV příště zařazována. Na základě ohlasu účastníků by garant z každé akce sepsal krátkou zprávu (hodnotící dotazník) a tuto odeslal na sekretariát ČLK, kde by byla podkladem pro hodnocení akcí KV. V jeho pravomoci by bylo také po dohodě s předsedou OSL hodnotit individuálně akce do KV nezařazené. Cílem bylo získat do konce roku 2005 databázi alespoň 20 garantů.

Každý pořadatel akce KV bude mít za povinnost vybrat si ze seznamu garanta ČLK, jeho pak seznámit se zamýšlenou konstrukcí akce (tj. náplň semináře, přednášející, časový rozsah ap.). Garant program odsouhlasí (či bude požadovat úpravy) nebo jen navrhne (u akcí garantovaných ČLK) podle Řádu pro KV příslušné bodové ohodnocení akce. Zároveň bude povinností pořadatele uvádět jméno garanta na pozvánkách pro účastníky, v programu apod. ⁹⁾.

Pořadatel podá na představenstvo ČLK, případně na OSL požadavek na akci. Je dána pevná struktura žádosti:

- termín, místo, čas,
- obsahová náplň, přednášející, časový plán,
- garant akce – odborná autorita např. z medicínské oblasti,
- garant ČLK – delegovaný lékárník, který by měl zaručit odborný přínos lékárníků z akce.

Po skončení akce pořadatel zveřejní na www.lekarnici.cz souhrn praktických poznatků, abstrakt přednášek, odpovědi přednášejícího na vznesené dotazy apod. ⁹⁾. Bohužel se tento dobrý záměr zatím nestal pravidlem a děje se tak jen zřídka, přestože by byl velkým přínosem pro lékárníky, kteří se daných akcí z různých důvodů nemohou zúčastnit.

Podle pořadatele, případně schvalovatele, se akce KV rozdělují následovně:

- akce pořádané nebo garantované komorou,
- akce uznané okresním sdružením lékárníků,
- ostatní akce.

Uznání akce podmiňuje písemné potvrzení o účasti a program, ze kterého vyplývá odborný přínos a délka akce. Tyto náležitosti musí být doručeny nejpozději do 12

měsíců od konání, případně do skončení jednotlivého tříletého cyklu ČLK. Stejný princip platí pro uznání přednáškové a pedagogické činnosti, odborných stáží v lékárně apod. ¹⁰⁾. Tyto zpřesněné podmínky byly schváleny pro fungování a rozvoj vzdělávání lékárníků v období 2005–2007.

Bodové hodnocení kontinuálního vzdělávání

Bodové hodnocení KV bylo pro první tříletý cyklus schváleno dne 13. listopadu 1999 IX. sjezdem delegátů ČLK. Nyní platí bodové ohodnocení schválené XIV. sjezdem delegátů ČLK dne 6. listopadu 2004. Představenstvo ČLK může udělit body i za další odbornou činnost ¹⁰⁾. Pro 2. cyklus KV (tj. od 1. září 2002 do 31. srpna 2005) se požadovalo získání minimálně 90 bodů. Z toho by mělo být korespondenční formou KV získáno maximálně 30 bodů. KV je povinné pro všechny členy ČLK pracující v lékárně bez ohledu na délku praxe, resp. zda získali/nezískali atestaci, nebo na získání odborné způsobilosti. Naakumulované body nelze přenášet do dalšího cyklu KV.

Společnosti zabývající se vzděláváním zdravotníků

ČLK je hlavním pořadatelem přednášek, seminářů a pracovních večerů. Vzhledem ke svému postavení se stala organizací zastřešující vzdělávací akce určené lékárníkům. Pokud ČLK uzná danou akci, zaručuje tím, že zde budou podávány informace na odborné úrovni a nebude se jednat o jednostranné informace. Ne všechny odborné přednášky pořádá přímo ČLK. Mezi další organizace zabývající se vzděláváním zdravotnických pracovníků včetně farmaceutů patří Edukafarm, Pears Health Cyber, Česká farmaceutická společnost, Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví a jiné.

POKUSNÁ ČÁST

Analýza KV lékárníků v České republice zaměřená na strukturu seminářů probíhajících v rámci KV, na jejich počet, obsahové zaměření a přednášející.

Vycházeli jsme ze tří hlavních zdrojů – informací uvedených na:

- oficiální webové stránky ČLK,
- z Výročních zpráv ČLK ^{11–13)},
- z informací publikovaných v Časopise českých lékárníků (ČČL).

Výroční zprávy ČLK a informace zveřejněné v ČČL uvádějí stejné akce. Internetové stránky jsme používali jen k získání doplňujících informací u přednášek, jejichž konání jsme měli potvrzeno z ostatních dvou zdrojů.

Vzhledem k tomu, že v práci uvádíme i plánované přednášky do konce roku 2005, které se ještě v době zpracování analýzy nekonaly, nejsou zde zpracovány údaje týkající se účasti na jednotlivých seminářích. Pro porovnání s 1. cyklem KV (rok 1999) jsme použili údaje uvedené v práci ¹⁴⁾.

Stručná komparace způsobů hodnocení KV v České republice a ve Slovenské republice. Vycházeli jsme z podkladů zveřejněných na webové stránce Slovenské lékárnické komory (www.slek.sk) a z prací S. Szücsové ^{15,16)} a A. Kmeťové ¹⁷⁾.

VÝSLEDKY A DISKUZE

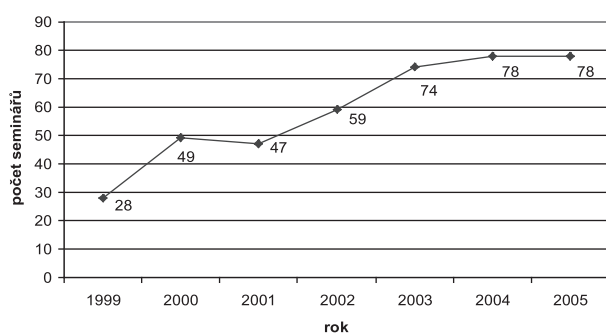
Počet vzdělávacích akcí v letech 2002–2005

V sumárním vyjádření (tab. 1) můžeme konstatovat, že za dobu existence KV bylo uspořádáno celkem 413 akcí v 17 městech, přičemž čtvrtina (101, tj. 24,5 %) z nich byla pořádána v Praze; 69,3 % všech seminářů bylo zorganizováno ve čtyřech městech (Praha – 24,5 %, Ostrava – 17,7 %, Brno – 14,3 %, Hradec Králové – 12,7 %). Na

bulky vyplývá, že část lékárníků musí absolvovat kratší či delší cestu, než se dopraví na místo konání vzdělávací akce. I z tohoto důvodu je značná část akcí rozvržena na pátek večer nebo na víkendové dny, eventuálně voleny večerní hodiny. Vzdělávací akce konané přes týden jsou často navštěvovány jen místními lékárníky a lékárníky z nejbližšího okolí. Samozřejmě účast na akci záleží na zvoleném tématu, na bodové hodnotě akce, na jejím významu a na dalších okolnostech. Semináře jsme nečlenili ani podle jednotlivých forem KV – přednášky, interaktivní semináře, příp. jejich reprodukce v jiných termínech nebo na jiných místech (tzn. odezvěly vícekrát). V Praze a v Ostravě lze pozorovat v posledních šesti letech nejvyšší

Tab. 1. Vývoj počtu seminářů (akcí) v letech 1999–2005

Místo konání	rok konání									
	1999 ¹⁴⁾	2000	2001	2002A	2002B	2003	2004	2005A	2005B	
Praha	7	8	8	4	10	20	20	13	11	
Brno	7	7	8	4	4	9	7	11	2	
Hradec Králové	7	7	7	4	3	8	9	6	2	
Ostrava	7	6	6	6	5	15	14	9	5	
Plzeň	0	7	7	4	3	7	7	3	1	
Zlín	0	1	4	2	1	3	4	1	1	
České Budějovice	0	5	3	1	1	2	0	1	1	
Ústí n/Labem	0	3	0	1	1	2	1	1	0	
Olomouc	0	3	3	2	1	4	5	0	1	
Teplice	0	0	0	1	0	1	5	2	2	
Liberec	0	2	1	1	0	0	4	2	0	
Nový Jičín	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
Mikulov	0	0	0	0	0	1	1	0	0	
Kutná Hora	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
Břeclav	0	0	0	0	0	0	1	0	1	
Opava	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
Frydlant n/O.	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
celkem	28	49	47	30	29	74	78	51	27	

Graf 1. Vývoj počtu seminářů organizovaných v letech 1999–2005

druhé straně v některých městech byly zmíněné akce připravovány nepravidelně a v menším počtu. Roky 2002 a 2005 jsou rozděleny na část A a B. V části A jsou započítány semináře, které se uskutečnily do 31. srpna, a v části B jsou ty, které proběhly od 1. září do konce roku (další cyklus KV). Počet vzdělávacích příležitostí nabízených frekventantům 2. cyklu KV činil 232. Z ta-

nárůst počtu akcí. Obecně se na vzestupu počtu možností vzdělávat se podílí i vstup dalších subjektů do systému KV (Edukafarm, Pears Health Cyber aj.), příp. zvýšení aktivit stávajících organizátorů participujících na KV lékárníků (spolky lékárníků, sekce farmaceutické společnosti, aj.).

Graf 1 dokumentuje, že i přes mírné kolísání má vývoj počtu školících akcí KV dlouhodobě vzrůstající tendenci a rovněž naznačuje stabilizaci počtu seminářů ročně organizovaných, kterou odhadujeme na hranici přibližně 80 akcí za rok. Odhad může doznat korekci – ještě se například zcela neprojevil efekt započítání bodů přidělených lékárníkům–školitelům za vedení šestiměsíční praxe studentů farmacie, na druhé straně lze předpokládat, že potřeba nových informací nebude u jednotlivých lékárníků saturována dosažením přesné hodnoty 90 bodů. Z grafu je patrné, že největší zvýšení počtu akcí se datuje přelomovým rokem 2002, tedy rokem mezi dvěma tříletými cykly. Zanesení údajů z roku 1999 průběh křivky poněkud zkresluje; evokuje větší nárůst počtu seminářů, než ve skutečnosti byl, neboť 1. cyklus byl zahájen až od 1. září 1999. V porovnání s 1. cyklem KV¹⁴⁾ dochází k navýšení nabídky ze 154 akcí (korigované údaje) na 232 i počtu přednášek (viz dále).

Počet odpřednášených témat v letech 2002–2005

Tabulka 2 informuje o počtu odpřednášených témat z jednotlivých farmaceutických oborů v jednotlivých letech 2. cyklu KV lékárníků (2002–2005). Jejich celkový počet dosáhl hodnotu 339 různých témat, tzn. v průměru připadalo 1,5 přednášky na jednu vzdělávací akci. V roce 2002 jsou opět započteny jenom přednášky proslovené od 1. září, v roce 2005 se jedná o témata

průmyslu, takže jsou pro farmaceuty pracující v lékárnách méně použitelné. V podstatě zcela absentují přednášky a semináře obsahově zaměřené na materií dalších disciplín (např. z farmakognozie, a zejména z chemických oborů aj.).

Údaje uváděné třemi použitými prameny nebyly vzájemně kompatibilní, a to i přes ujištění, že by se měly shodovat. Byly zjištěny rozdíly v čase, místě a dokonce i v tématech uvedených seminářů, a to především na

Tab. 2. Celkový přehled odpřednášených témat v 2. cyklu KV

Rok	farmakologie		lékárenství		legislativa		technologie		celkem
	N	%	N	%	N	%	N	%	
2002	33	73,3	8	17,8	0	0,0	4	8,9	45
2003	74	71,2	19	18,3	5	4,8	6	5,8	104
2004	82	81,2	12	11,9	3	3,0	4	4,0	101
2005	69	77,5	5	5,6	8	9,0	7	7,9	89
celkem	258	76,1	44	13,0	16	4,7	21	6,2	339

prezentovaná pouze do 31. srpna. Získané údaje ilustrují, že v letech 2002 až 2005 byla většinou přednášena témata z oblasti farmakologie – 258 přednášek (76,1 %). Jedná se o obor, se kterým je lékárník v každodenním kontaktu a především ze kterého neustále skládá zkoušku ve formě odpovědí na dotazy pacientů, příp. zdravotnických pracovníků. Proto je nutné, aby znal léčebné postupy odborných lékařů a dokázal je znovu nemocnému interpretovat a vysvětlit, aby byl odborníkem v oblasti léčiv a dokázal pacienta utvrdit ve správnosti ordinovaných léčivých přípravků a jejich prospěšnosti pro celý léčebný postup při reflektování stavu pacienta, jeho onemocnění a s ohledem na kvalitu života. V menší míře se organizátoři vzdělávacích akcí zaměřili na témata z oblasti lékárenství (včetně psychologie a ekonomiky) a na témata z oblasti technologie lékových forem a legislativy. Přirozený je trvalý a ustálený zájem lékárníků o informace o aktuálním stavu a vývoji, o změnách v oblasti lékárenství. V případě technologie lékových forem situace zřejmě odráží postupné snižování individuální přípravy léčivých přípravků v lékárnách, přestože se v tomto oboru objevují neustále nové a nové poznatky a technologie přípravy. Tyto nové postupy lze ale zčásti uplatnit jen ve farmaceutickém

internetové stránce ČLK, která navíc neuváděla všechny potřebné informace. U některých akcí chybělo dokonce i místo konání, nehledě na upřesnění hodiny nebo přednášejícího. K souhrnné charakteristice obsahové náplně seminářů patří konstatování rozmanitosti prezentovaných témat. Některé z nich byly opakovány v jiných městech. Tím se zvýšila jejich dostupnost pro větší část lékárnické obce.

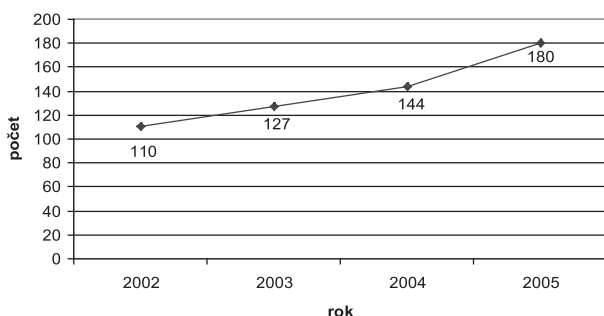
V posledních dvou letech byly mezi odborné akce stále častěji zařazovány interaktivní semináře. Jedná se o tematické akce určené menšímu počtu účastníků, kdy jsou formou odborné diskuze rozebírány kazuistiky pacientů z pohledu farmakoterapie. Do diskuze jsou zapojováni přítomní účastníci, kteří se zaměřují především na správné dispenzační minimum a interakce mezi léčivy nebo léčivy a potravou. Tato náročnější forma KV ovšem předpokládá určitou zkušenost, průpravu a připravenost frekventantů semináře.

Struktura přednášejících podle druhu vzdělání

Tabulka 3 postihuje vzdělanostní strukturu přednášejících podle dosaženého akademického titulu. Autorem nebo spoluautorem přednášky byli nejčastěji lékaři –

Tab. 3. Struktura přednášejících podle dosaženého titulu – 2. cyklus KV

Rok	počet akcí	titul přednášejícího							
		MUDr.	FaF	RNDr.	PhDr.	SŠ	JUDr.	MVDr.	ing.
2002	29	31	8	6	6	–	–	–	1
2003	74	76	25	15	9	–	1	–	1
2004	78	87	30	22	2	2	–	1	–
2005	51	53	54	15	–	4	–	–	7
celkem	232	247	117	58	17	6	1	1	9

Graf 2. Vývoj počtu přednášejících v letech v letech 2002 až 2005

247x. Minimálně ve 281 případech z celkových 456, tj. 61,6 % to byli příslušníci jiných profesí než farmaceuti.

Z 223 zdravotnických pracovníků, kteří se v letech 2002 až 2005 aktivně zapojili do 2. cyklu KV lékárníků, 66 osob vystoupilo se svým příspěvkem více než 1x, 18 přednášelo 4 a vícekrát (celkem 154x), většinou ve více městech s jedním tématem.

Pozn.: Pokud stejní lidé přednášeli na jiných místech nebo jiné dny, tak jsou započítáni vícekrát. Skutečný počet přednášejících byl nižší, protože někteří přednášející vystoupili ve více, i ve všech, letech.

Do kategorie FaF byli zařazeni absolventi farmaceutické fakulty. Ve sloupci SŠ jsou uváděni lidé se středoškolským vzděláním (např. fyzioterapeuti, zdravotní sestry atd.). Ti většinou vystupovali na tzv. workshopech, kde předváděli zacházení se zdravotnickými prostředky. Je zajímavé, že z oblasti právních předpisů odezněla jedna přednáška z celkových 16 v podání doktora práv, u zbývajících 15 byli autory farmaceuti zabývající se touto problematikou. Z uvedených čísel vyplývá, že jen na málokteré akci KV vystoupil pouze jeden zdravotnický odborník. Ve většině případů se jednalo o více přednášek připadajících na jeden den, které byly zpracovány různými autory. V 62 případech měli autoři přednášek titul docent, 25x titul profesor.

Graf 2 zobrazuje nárůst počtu přednášejících v letech 2002–2005 (jsou počítány celé roky 2002 a 2005).

Srovnání kontinuálního vzdělávání ve Slovenské republice a v České republice

KV je ve vyspělých zemích už mnoho let samozřejmou součástí profesionálního života nejen lékárníků. KV lékárníků bude i v období let 2005–2007 jednou z dominant činností ČLK. Nejedná se o zcela novou myšlenku. Od roku 1999, kdy ČLK zavedla tříleté cykly KV, lze pozorovat snahu podporovat a rozšiřovat vzdělávání lékárníků sjednocených touto organizací. ČLK ustanovila tříleté cykly KV, během nichž by měl lékárník získat 90 bodů, z toho korespondenční formou maximálně 30 bodů. V České republice je začátek a konec určitého cyklu KV pevně dán a lékárník, který se stane členem ČLK v jeho průběhu, musí získat adekvátní počet bodů. Aktuální cyklus začal 1. září 2005 a skončí 31. srpna 2008.

Ve Slovenské republice hodnotí Slovenská lékárnická komora (SLeK) ^{15–17} KV v pětiletých cyklech, během nichž by měli její členové získat 100 kreditů. Cyklus KV je individuální pro každého člena SLeK, začíná dnem registrace farmaceuta v SLeK a údaje a doklady o soustavném vzdělávání jsou součástí registrace. Doba přerušení pracovní činnosti v období delším než 4 roky v průběhu předcházejících pěti let (pracovní neschopnost, mateřská dovolená, pracovní volno bez náhrady mzdy) se nezapočítává do 5letého cyklu. Hodnocení se vykoná po uplynutí pěti let ode dne vyhotovení záznamu o přeškolení.

Tabulka 4 srovnává vybraná pravidla, podle nichž jsou hodnoceni čeští a slovenští lékárníci zúčastňující se KV. Pokud je uvedeno rozmezí, tak konečnou hodnotu bodů určuje komise ČLK po odborném posouzení. Po zavedení funkce garanta akce by to měl být on, kdo navrhne podle Řádu pro kontinuální vzdělávání příslušné bodové ohodnocení akce. SLeK neuvádí v hodnocení dalšího vzdělávání žádné rozmezí, specifikou slovenského bodování je uvádění bodů zvlášť pro autora a zvlášť pro spoluautora (údaj v závorce).

V hodnocení KV v České a Slovenské republice existuje několik rozdílů. ČLK neuděluje body za účast na panelové diskusi, SLeK zase nepřiznává kredity za vedení závěrečných praxí studentů farmaceutických fakult. V České republice je kritériem hodnocení účasti na vzdělávací akci délka odborného programu, kdežto ve Slovenské republice je to délka účasti příslušného člena komory. ČLK nezapočítává do KV specializační vzdělávání, zatímco SLeK ano. Pokud se slovenský lékárník zařadí do specializačního vzdělávání a zároveň ho i ukončí v jednom cyklu, tak se soustavné vzdělávání hodnotí výsledkem splnil.

Za samostatné studium a výkon zdravotnické praxe v příslušném oboru minimálně 4 roky v průběhu 5 let mohou slovenští lékárníci získat 50 kreditů. To znamená, že polovinu požadovaných kreditů mohou získat tím, že vykonávají své povolání. Čeští lékárníci tuto možnost nemají.

Mezi společné body našeho a slovenského hodnotícího systému patří nepřiznávání bodů či kreditů v případě, že autor opakovaně prezentuje jednu přednášku. V obou zemích je možnost získat určité množství bodů řešením autodidaktického testu, tedy možnost prokázání znalostí získaných samostudiem.

ZÁVĚR

V práci jsou shrnuty současné poznatky o KV lékárníků v České republice a poukázáno na jeho rozsah v 2. cyklu KV v letech 2002–2005.

Je zaznamenán nárůst počtu vzdělávacích akcí, na KV lékárníků se podílí stále více odborníků, je zaváděna funkce tzv. garanta akce. Do konce roku 2005 chtěla ČLK vytvořit databázi alespoň dvaceti aktivních lékárníků, jejichž úkolem by bylo dohlížet na odbornou

Tab. 4. Srovnání hodnocení KV v České a Slovenské republice u vybraných vzdělávacích činností

Druh vzdělávací činnosti a její hodnocení	ČR – body	SR – kredity
Publikace		
monografie	40–120	50 (20)
zahraniční monografie	40–120 + až 50 %	80 (30)
učebnice, skripta (s ISBN)	40–120	20 (10)
zahraniční učebnice, skripta (s ISBN)	40–120 + až 50 %	–
výukový film, učební pomůcka, CD ROM	–	20 (10)
odborný článek (s IF)	20–40 + až 100 %	15 (10)
přehledový článek v domácím časopisu	–	15 (10)
přehledový článek v zahraničním časopisu	–	20 (10)
recenze	5	–
úvodník ve slovenském jazyce	–	3
úvodník v cizím jazyce	–	7
původní práce	–	10
Populárně naučný článek v neoborném tisku	10	–
Účast na panelové diskuzi		
– na okresní nebo krajské úrovni	–	2 (1)
– na celoslovenské nebo mezinárodní úrovni	–	10 (5)
– v zahraniční nebo v cizím jazyku	–	15 (10)
Poster		
– na okresní nebo krajské úrovni	10	2 (1)
– na celoslovenské nebo mezinárodní úrovni	10	10 (5)
– v zahraničí nebo v cizím jazyku	10	15 (10)
přednáška na okresní nebo krajské úrovni	20	3 (2)
přednáška na celosvětové nebo mezinárodní úrovni	40 (20)	15 (10)
osvětová přednáška	10	–
Pedagogická činnost		
– za 45 minut	–	10
– za školní rok	30	–
– maximálně za jeden cyklus	–	50
vedení závěrečných prací studentů FaF	15	–
Odborná stáž, studijní pobyt na pracovišti uznaném lékárnickou komorou		
– za každý den trvání	5–10	2
– maximálně za rok	40	–
– maximálně za jeden cyklus	–	30
Vědecko-výzkumná činnost ve zdravotnictví		
v délce minimálně 6 měsíců doložená oponenturou	–	25
– mezinárodní projekt (řešitel, spoluřešitel)	–	30 (20)
Písemný test s úspěšností (v %)		
0–60	–	0
60–70	–	1
70–80	10	1
80–100	10	2
Účast na vzdělávací akci ČLK		
– v rozsahu 1–2 hod. odborného programu	3	
– kratší akce (2–4 hod.)	5	
– jednodenní akce (4–8 hod.)	10	
– vícedenní akce (8–12 hod.)	15	
– vícedenní (12 – více hod.)	20	
– za 60 min účasti		1
– za 120 min účasti		2
– za první den maximálně		5
– za druhý den maximálně		7
– za každý další den		3
vzdělávací akce ostatní uznané zpětně	polovina bodů	
okresní shromáždění lékárníků	3	
okresní shromáždění lékárníků s přednáškou	3 + hodnocení	

úroveň pořádaných akcí. Představenstvo ČLK si od tohoto kroku slibovalo větší tlak na pořadatele ve smyslu zkvalitnění obsahu akcí a zvýšení jejich odborné úrovně.

V současné době neexistuje systém pro předávání informací o kvalitě pořádaných akcí, a tak se může stát, že odborně nezajímavá a nepřínosná prezentace bude

opakována. Tomu by mělo zavedení institutu garanta akce zabránit.

Musíme konstatovat, že i nadále chybí ucelený systém nabídky seminářů včetně místa, času konání, programu, přednášejících a bodování. Na internetových stránkách ČLK existuje kolonka vzdělávací akce, ale poměrně často u uvedených akcí chybí čas nebo místo konání, nehledě na to, že případný zájemce nemá možnost nahlédnout do programu prezentované akce. Většina odkazů obsahuje jen datum, místo, název akce a jednoho přednášejícího. Podrobnější informace absentují. Proto by bylo vhodnější uvádět všechny podrobnosti přímo na internetu. O více než polovině akcí by se měl lékárník dovědět na svém pracovišti. Do lékáren přicházejí informační letáky prezentující konkrétní přednášky KV jako součást například dodacích listů nebo samostatně. Je však otázkou, zda se vždy příslušná informace dostane k rukám všech lékárníků.

V roce 2005 bylo avizováno zajištění kompletní elektronické administrace agendy KV s možností vyhledávání, přihlašování, publikací abstraktů či jiných výstupů z proběhlých akcí na webových stránkách ČLK⁸⁾.

Součástí stránek mělo být elektronicky vedené konto bodů účastníků KV. Podnětný návrh však nebyl při celkové přestavbě internetových stránek ČLK do této doby realizován. Zmíněná forma evidence bodů účastníků KV by zřehlednila systém KV.

V ideálním případě by na internetových stránkách měly být zveřejněny všechny potřebné údaje v části zaměřené na KV lékárníků. Řadu lékárníků by jistě zaujaly a přesvědčily o významu a zajímavosti plánované akce. Vzhledem k tomu, že všechny tyto informace bude mít garant akce ještě před jejím schválením, bylo by dobré, kdyby mohl tyto údaje zveřejňovat na oficiálních internetových stránkách.

LITERATURA

1. **Rubinštejn, S. L.:** Základy obecné psychologie. 1. vyd. Praha, SPN, 1964. 762 s.
2. **Rosina, J. a kol.:** Obecná psychologie. 1. vyd. Praha, SPN, 1963, 197 s.
3. —: Ebbinghaus' Forgetting Curve. www2.psych.purdue.edu
4. —: Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění zákona č. 160/1992 Sb.
5. —: Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.
6. —: Organizační řád České lékárnické komory, www.lekarnici.cz, 1. 12. 2004.
7. —: Řád pro kontinuální vzdělávání členů České lékárnické komory, www.lekarnici.cz, 1. 12. 2004.
8. **Hojný, M.:** Čas. čes. Lékárníků, 2004; 76, 11, 24.
9. **Hojný, M.:** www.lekarnici.cz, 25. 5. 2005.
10. **Hojný, M.:** Čas. čes. Lékárníků, 2005; 77, 3, 12.
11. —: Výroční zpráva České lékárnické komory za rok 2002.
12. —: Výroční zpráva České lékárnické komory za rok 2003.
13. —: Výroční zpráva České lékárnické komory za rok 2004.
14. **Kolář, J., Šrumová, L.:** Farm. Obzor, 2005; 74, 288.
15. **Szűcsová, S.:** Lek. Listy, 2005; 9, 10.
16. **Szűcsová, S.:** Lékařník, 2005; 10, 9, 30.
17. **Kmetová, A.:** Lékařník, 2005; 10, 10, 54.

Došlo 14. 7. 2006.

Přijato ke zveřejnění 14. 9. 2006.

doc. RNDr. Jozef Kolář, CSc.
Palackého 1-3, 612 42 Brno
e-mail: kolarj@vfu.cz

Abstrakta z akcí ČFS v časopisu Česká a slovenská farmacie

Redakce časopisu Česká a slovenská farmacie nabízí možnost zveřejňovat limitované množství abstrakt z odborných akcí pořádaných Českou farmaceutickou společností, například symposií, seminářů, pracovních dnů apod.

Jednotlivá abstrakta (písmo Courier New, velikost 12, řádkování 2), by neměla přesáhnout 1 rukopisnou stranu formátu A4.

Počet abstrakt předem dohodnou předsedové příslušných sekcí, které akci pořádají, případně osoby zodpovědné za akci s redakcí časopisu, která poskytne i bližší informace. Souhrny je možné po dohodě (sedlarova@greenplanet.cz) zveřejnit rovněž na internetových stránkách ČFS (www.cfs-cls.cz)

Kontakt:

doc. RNDr. Pavel Komárek, PhD., vedoucí redaktor, Katedra farmaceutické technologie a kontroly léčiv IPVZ
100 05 Praha 10, Ruská 85, e-mail: komarek@ipvz.cz, tel.: 271 019 278